Commissie Th. Heemskerk, Subcommissie voor Hoofdstuk IV en IX
NA Commissie Herziening Grondwet 1910-1912, inv.nr. 6

Notulen der vijfde vergadering, gehouden op Woensdag 15 Maart 1911, in de audientiezaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken.
Voorzitter: de Heer Oppenheim.
Aanwezig alle leden.
Aan de orde is het ontwerp-rapport.
De Voorzitter opent de algemeene beschouwingen. De Heer Van Nispen tot Sevenaer merkt op, dat sommige beslissingen zijn genomen met eene meerderheid. Zoo waren b.v. de Voorzitter en de Heer Van der Feltz in de minderheid ten aanzien van het kiesrecht in de gemeente. Spreker zou in het begin van het rapport wel willen doen uitkomen, dat de besluiten der subcommissie niet altijd eenstemmig waren.
De Heer Van der Feltz vraagt, of men in pleno aan het Rapport gebonden is.
De Voorzitter is van het standpunt uitgegaan, dat in het Rapport der subcommissie moet spreken. Anders zou men bij tal van zaken <"zaken" is geschrapt en vervangen door "punten"> moeten aangeven, dat er eene meerderheid en eene minderheid was.
Spreker is voorts van meening, dat ieder lid der Subcommissie in pleno van zijne afwijkende meening kan doen blijken, ook door het indienen van eene nota. Tenslotte wijst spreker er op, dat één keer in het rapport uitdrukkelijk gesproken is van een eenstemmig besluit der subcommissie, n.l. ten aanzien van het voorstel van den Heer Heemskerk, dat men algemeen niet voldoende achtte.
De Heer Van Nispen zou ook niet bij elk besluit willen aangeven, of het met eenen meerderheid is genomen, maar meende, dat in het begin van het rapport iets kon worden opgenomen over de besluiten der subcommissie in het algemeen.
De Voorzitter kan zich daarbij wel nêerleggen, maar dan moet het woord "eenstemmig" ten aanzien van het voorstel-Heemskerk geschrapt worden.
De Heer Van Nispen heeft slechts het denkbeeld ter sprake willen brengen, maar persoonlijk acht hij het niet noodzakelijk, ook, omdat hij bij principieele punten in de meerderheid was. De Heer Van der Feltz is het daarmee eens, maar vast moet staan, dat men in pleno vrij is.
De Voorzitter geeft van dit laatste nogmaals de verzekering, en stelt voor, om bij iederen passus na te gaan, of men daarbij zal uitdrukken, dat er eene meerderheid was.
Spreker zou het niet voorop willen aangeven, omdat dan het verschil van meening meer zou uitkomen, dan in werkelijkheid aanwezig was. Met uitzondering ten aanzien van het kiesrecht en art. 190, kan men niet zeggen, dat het verschil van meening groot was. Aldus wordt goedgevonden.
De Heer Van Lynden van Sandenburg heeft nog eenig bezwaar tegen de redactie van art. 128. Spreker zou òf "van de provincie" willen schrappen, òf lezen "Provinciale Staten."
De Voorzitter zegt, dat de Heer Van Lynden nu hetzelfde bezwaar heeft, als spreker bij de eerste behandeling voelde, maar hij is met de redactie langzamerhand verzoend; "lid der Staten" zou niet gaan, omdat dit ook wel beteekent "Gedeputeerde Staten."
De Heer Van der Feltz gelooft, dat het beter is te lezen: "lid der Provinciale Staten."
De Heer Van Nispen tot Sevenaer merkt op, dat men onder "Provinciale Staten" verstaat de instelling, terwijl hier bedoeld worden de Staten van ééne provincie.
De Heer Van Lynden van Sandenburg stelt voor te lezen: "van de Staten". Dit voorstel wordt aangenomen met 3 stemmen tegen 2; vóór de Heeren Van der Feltz, Van Lynden van Sandenburg, en de Voorzitter; tegen de Heeren: Van Citters en Van Nispen tot Sevenaer.

Huygens ING, Grondwetscommissies 1883-1983
1910 Commissie-Th. Heemskerk, notulen, subcommissie h4 9, 1911-03-15
NL-HaNA, Staatscie. Grondwetswijziging, 2.04.53.09, inv.nr. 6
http://resolver.huygens.knaw.nl/grondwetscommissies/1883/1910/notulen/
NL-HaNA, Staatscie. Grondwetswijziging, 2.04.53.09, inv.nr. 6

De Voorzitter verzocht echter de definitieve beslissing nog niet thans te nemen, doch aan het eind der vergadering er op terug te komen.
Vervolgens worden eenige redactiewijzigingen in het rapport aangebracht.
De Heer Van der Feltz stelt voor achter de woorden "bloed- en aanverwantschap" te doen volgen: "tot een zekeren graad." Dit wordt verworpen met 3 stemmen tegen, en 2 vóór. Tegen de Heeren: Van Lynden, Van Citters, en de Voorzitter; vóór de Heeren: Van Nispen en Van der Feltz.
Bij de artt. 143 en 144 wijst de Heer Van Lynden van Sandenburg op het onderscheid tusschen bestuur en regeling. Nu zal de Grondwet alleen van de regeling spreken. Vroeger kwam het er niet zoo op aan, waar de grens tusschen beide lag, maar nu zal het er zeer van afhangen wat valtonder regeling en wat onder bestuur. Spreker vraagt of niet een dergelijk geschil in de Gemeentewet, en of niet de Grondwet moet aanwijzen aan welk orgaan in de gemeente die beslissing zal worden opgedragen.
De Voorzitter zegt, dat de Heer Van Lynden de wondeplek der nieuwe regeling heeft opengelegd. Art. 134 der Gemeentewet kan niet blijven. Men zou het "bestuur" kunnen opsommen, gelijk thans b.v. art. 179 der Gemeentewet doet met het dagelijksch bestuur. Maar hij zou het niet wenschelijk achten in de Grondwet eene autoriteit aan te wijzen, die de gerezen geschillen beslist. In laatste instantie zal het toch de Raad moeten zijn, die zegt, wat tot zijne competentie behoort. De Heer Van Citters zou gaarne zien, dat bij het rapport worde gevoegd eenerzijds de artikelen der Grondwet, en anderzijds de tekst der wijzigingen, door de subcommissie voorgesteld. Dit wordt den Secretaris opgedragen, die het aldus zal doen drukken.
De Heer Van der Feltz zou het voorstel, dat de Voorzitter in de vorige vergadering heeft teruggenomen, n.l. een nieuw artikel achter art. 191 er weder in willen brengen.
De Heer Van Lynden van Sandenburg is daar niet voor, ook op grond van de opmerking, die de Heer Van Citters maakte over art. 48 der Waterstaatswet. Die wet heeft nu eenmaal eene regeling getroffen; ging men nu dien tekst in de Grondwet overbrengen, dan geeft dat toch moeilijkheden, want b.v. noemt die wet niet de waterschapsreglementen.
Bovendien wordt in Hoofdstuk IX in het geheel geene wijziging voorgesteld, zoodat het toch eenigszins vreeemd zou zijn, als men nu alleen <u>deze</u> bepaling op wilde nemen. De Voorzitter vindt dat laatste ook. Spreker had niet gedacht aan die waterschapsreglementen, en kan ook niet terstond den omvang zien van de gevolgen, indien men een nieuw artikel opnam.
De Heer Van der Feltz legt er zich bij nêer, nu de andere Heeren geen voorstel wenschen te doen.
Aan de orde is nogmaals art. 128.
De Heer Van Citters doet nog uitkomen, dat waar de Grondwet spreekt van "Staten", daarmee in den regel bedoeld worden de Staten van <u>alle</u> provincien, maar hier heeft men het oog op <u>elke</u> provincie, op zichzelve beschouwd.
De Voorzitter gelooft ook niet, al stemde hij zelf er voor, dat men in den aanvang der vergadering een wijs besluit heeft genomen. Spreker stelt voor de redactie te lezen, zooals zij in het ontwerp-rapport voorkomt.
De Heer Van Lynden van Sandenburg neemt zijn voorstel terug.
Derhalve wordt art. 128 gelezen, zooals oorspronkelijk was vastgesteld.
Het rapport wordt thans, nadat nog eenige kleinere wijzigingen zijn aangebracht, <u>definitief vastgesteld</u>.
Na eenige bespreking wordt besloten, dat het rapport met als bijlagen eene lijst der voorgestelde artikelen, en het voorstel van den Heer Heemskerk, door den Voorzitter der subcommissie aan den Heer Voorzitter der Staatscommissie zal worden

toegezonden, met verzoek daarmede te handelen, als in art. 5 van het Reglement van Orde is voorgeschreven.
De Voorzitter dankt de leden voor hunne trouwe opkomst, en verklaart, dat de herinnering aan de samenwerking in deze subcommissie hem steeds eene zeer aangename zal zijn.
De Heer Van Nispen tot Sevenaer dankt, namens de leden, den Heer Voorzitter voor zijne uitmuntende leiding der vergaderingen, en voor de moeite, die zij zich wel heeft willen geven bij het opstellen van zijn mooi rapport.
Hierna sluit de Voorzitter deze laatste vergadering.